

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi opiskelijavalintarekisteristä ja ylioppilastutkintorekisteristä annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi opiskelijavalintarekisteristä ja ylioppilastutkintorekisteristä annettua lakia. Ammatillisessa koulutuksessa ja lukiokoulutuksessa otetaan käyttöön sähköinen hakujärjestelmä yhteishaussa mukana olevan koulutuksen osalta kevään 2008 yhteishaussa. Sähköinen hakujärjestelmä on tarkoitus myöhemmin laajentaa kattamaan myös muu kuin yhteishaun piirissä oleva toisen asteen koulutus. Hakujärjestelmän uudistamisen ja sähköisten tiedonsiirtojärjestelmien johdosta hakuun ja opiskelijavalintaan liittyvien toimintojen monipuolisuutta ja päällekkäisyyttä voidaan vähentää.

Lääninhallitukset tekevät nykyisessä yhteishakujärjestelmässä erilaista hakulomakkeisiin liittyvää tarkistus-, tallennus- ja postitustyötä, joka käy sähköisessä järjestelmässä tarpeettomaksi. Siltä osin kuin lääninhallitusten hoitamat yhteishakuun liittyvät tehtävät eivät käy sähköisessä hakujärjestelmässä tarpeettomiksi, Opetushallitus vastaisi tehtävien hoitamisesta.

Opetushallituksen opiskelijavalintarekisterin pitoon liittyviä tehtäviä esitetään täsmennettäväksi laissa. Opetushallitus ylläpitäisi edelleen opiskelijavalintarekisteriä. Opetushallitus vastaisi opiskelijavalintarekisterin tietojen kokoamisesta, hakujärjestelmien valtakunnallisesta toteutuksesta, koulutukseen hakemiseen ja opiskelijaksi ottamiseen liitty-

västä yleisestä tiedottamisesta, ohjauksesta ja neuvonnasta. Paperihakemukset lähetettäisiin lääninhallitusten yhteishakutoimistojen sijasta Opetushallitukseen, joka vastaisi näiden hakemusten tallentamisesta hakurekisteriin.

Ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen järjestäjät toimittavat opiskelijaksi ottamisen edellyttämät sekä opiskelupaikan vastaanottamista koskevat tiedot nykyisin manuaalisesti lääninhallituksille. Sähköisessä hakujärjestelmässä koulutuksen järjestäjät tallentavat nämä tiedot ilman väliportaita sähköisesti suoraan hakurekisteriin. Ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen järjestäjät osallistuisivat opiskelijavalintarekisterin pitoon ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen hakurekisterin osalta Opetushallituksen lukuun.

Ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen yhteishakurekisteri muuttuisi ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen hakurekisteriksi, koska rekisterin tietosisältö laajenee kattamaan myös yhteishaun ulkopuolella olevan toisen asteen koulutuksen. Rekisteri on kaksikielinen.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

Lakia sovellettaisiin ensimmäisen kerran haettaessa lukuvuonna 2008—2009 alkavaan ammatilliseen koulutukseen ja lukiokoulutukseen.

PERUSTELUT

1 Johdanto

Pääministeri Matti Vanhasen ykköshallituksen tietoyhteiskuntaohjelman keskeisenä tavoitteena on ollut lisätä julkisen hallinnon tuottavuutta sekä uudistaa prosesseja ja toimintamalleja tieto- ja viestintätekniiikan avulla. Valtioneuvoston kanslia asetti 30 päivänä lokakuuta 2006 osana tietoyhteiskuntaohjelmaa Opetus TIME työryhmän (9/2007), jonka tehtävänä oli valmistella toimenpidesitykset tieto- ja viestintätekniiikan hyödyntämiseksi opetustoimessa. Työryhmä määritteli työssään ne kärkihankkeet, joissa tarvitaan kansallista arkkitehtuuria, kansallisia ratkaisuja ja kansallista ohjausta. Työryhmän esitykset tukevat elinikäistä oppimista tarjoamalla sähköisiä, asiakaslähtöisiä palvelukokonaisuuksia opetustoimen kaikilla osaluilla oppijan elinkaaren eri vaiheissa. Työryhmän esittämiä kehittämishankkeita ovat mm. koulutuspalvelun tuottajien tietopalvelun rakentaminen ja koulutuspalvelun tuottajien teknisen infrastruktuurin määrittely sekä hakeutujan tietopalvelu ja sähköinen hakupalvelu. Hakeutujan tietopalvelu ja sähköinen hakeutuminen synnyttävät valtakunnallisella tasolla merkittäviä hyötyjä opetusministeriön toimialalla koulutuksen suunnittelussa, ohjauksessa ja päätöksenteossa.

Pääministeri Matti Vanhasen kakkoshallituksen mukaan hallituskauden alussa laaditaan toimintaohjelma, jossa keskitytään laajapohjaisesti valmistellun tietoyhteiskuntastrategian käytännön toteutukseen. Sähköisten palveluiden ja tuotteiden tarjontaa ja yhteensopivuutta lisätään.

Lääninhallitusten ammattikorkeakoulujen yhteishakuun liittyvät tehtävät siirrettiin ammattikorkeakoulujen itsensä hoidettaviksi kevään 2003 yhteishausta lukien. Tässä yhteydessä niissä otettiin käyttöön sähköinen hakupalvelu. Ammatillisessa opettajankoulutuksessa siirryttiin sähköiseen hakujärjestelmään keväällä 2004. Sähköinen haku laajeni ammattikorkeakouluissa vieraskieliseen koulutukseen ja aikuiskoulutukseen vuonna 2007. Hakeutuminen ammattikorkeakoulu-

hin tapahtuu nykyisin pääasiallisesti sähköisen haun kautta. Yliopistojen osalta sähköinen haku toteutetaan vuonna 2008.

Ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen hakujärjestelmän uudistaminen edellyttää tehtäväksi eräitä muutoksia ja täsmennyksiä opiskelijavalintarekisteristä ja ylioppilastutkintorekisteristä annettuun lakiin (1058/1998). Muutostarpeet johtuvat ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen hakujärjestelmän teknisestä uudistamisesta ja sähköisten tiedonsiirtojen käyttöönottamisesta.

2 Nykytila

2.1 Ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen opiskelijavalinta

Ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen opiskelijavalinta tapahtuu pääsääntöisesti yhteishaun avulla opiskelijavalintarekisteriä käyttäen. Opiskelijavalintarekisteristä ja sen käyttötarkoituksesta, tietosisällöstä, tietolähteistä ja tietojen luovuttamisesta säädetään opiskelijavalintarekisteristä ja ylioppilastutkintorekisteristä annetussa laissa. Opiskelijavalintarekisteri muodostuu kolmesta osarekisteristä, joista yksi on ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen yhteishakurekisteri. Yhteishakurekisterin tietosisällöstä säädetään tarkemmin ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen yhteishakujärjestelmästä annetussa asetuksessa (1197/1998).

Opiskelijavalintarekisteriä käytetään opiskelijavalinnoista tiedottamiseen, koulutukseen hakeutumiseen ja opiskelijavalinnan järjestämiseen, opiskelijavalintaa varten tarpeellisten tietojen antamiseen koulutuksen järjestäjille, tiedottamiseen koulutusmahdollisuuksista opiskelupaikkaa vaille jääneille hakijoille sekä tietojen tuottamiseen hakijoista ja opiskelijaksi otetuista koulutusjärjestelmän seuranta ja arviointia varten.

Opiskelijavalintarekisteriin talletetaan mm. hakijan henkilötiedot, aikaisempaa koulumestystä sekä ylioppilastutkintoa koskevat tiedot, koulutukseen hakemista ja valinnan

perusteita koskevat tiedot, opiskelijaksi hyväksymistä ja opiskelupaikan vastaanottamista koskevat tiedot. Ammattikorkeakoulujen yhteishakurekisteriin ja ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen yhteishakurekisteriin talletetaan lisäksi hakijan ilmoituksen mukaisina ammatinvalintaan vaikuttavat terveystiedot sekä tiedot työkokemuksesta ja harrastustoiminnasta. Kuhunkin osarekisteriin voidaan tallettaa myös muita osarekisterin käyttötarkoituksen kannalta tarpeellisia tietoja, joilla on merkitystä arvioitaessa hakijoiden soveltuvuutta koulutukseen tai ammattiin taikka valittaessa hakijoita koulutuspoliittisten tai yksilöllisten koulutustarpeiden perusteella.

Opiskelijavalintarekisteriä ylläpitää lain 1 §:n 2 momentin mukaan Opetushallitus. Opetushallitus vastaa lisäksi ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen yhteishakujärjestelmästä annetun asetuksen 3 §:n 1 momentin ja 4 §:n 2 momentin huomioon ottaen yhteishaun valtakunnallisesta toteutuksesta, koulutukseen hakeutumiseen ja opiskelijaksi ottamiseen liittyvän valtakunnallisen tiedotuksen järjestämisestä sekä antaa ohjeet yhteishaun alueellisesta toteutuksesta lääninhallituksille. Opetushallitus päättää myös yhteishaun aikataulusta.

Lääninhallitukset osallistuvat ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen yhteishakurekisterin pitoon Opetushallituksen lukuun. Lääninhallitukset vastaavat rekisterin kokoamisesta ja pitämisestä alueellaan. Yhteishakuasetuksen 3 §:n 2 momentin mukaan lääninhallitus huolehtii hakemusten vastaanottamisesta, käsittelystä ja säilyttämisestä, hakemiseen ja opiskelijaksi ottamiseen liittyvästä yleisestä tiedotuksesta sekä muista yhteishaun käytännön järjestelyistä alueellaan. Etelä-Suomen ja Länsi-Suomen lääneissä muodostetaan rekisterit erikseen kieliryhmittäin.

Perusopetuksen järjestäjät toimittavat perusopetuksen päättöluokkalaisten ja perusopetuksen lisäopetuksen oppimäärää suorittavien henkilötiedot ja päättöarvostelutiedot lääninhallituksille joko levykkeillä tai erillisillä oppilasluettelolomakkeilla. Levykkeillä toimitettujen tietojen käsittelyä varten lääninhallituksilla on käytössä tietojen tarkastusohjelma, jonka kautta tiedot siirretään yh-

teishakurekisteriin. Lääninhallitukset tallentavat tai toimittavat paperiset lomakkeet tallennusyhteyteen tallennettavaksi yhteishakurekisteriin.

Koulutuksen järjestäjät päättävät opiskelijaksi ottamisesta sekä hakeutumiseen ja valintaan liittyvistä käytännön järjestelyistä. Koulutuksen järjestäjät vastaanottavat, käsittelevät ja säilyttävät hakemukset muun kuin yhteishakuun kuuluvan koulutuksen osalta. Koulutuksen järjestäjät tallentavat koulutusarjontaansa ja opiskelijaksi ottamisen perusteita koskevat tiedot oppilaitostietojärjestelmään sekä ilmoittavat opiskelupaikan vastaanottamista koskevat tiedot yhteishakujärjestelmään.

2.2 Yhteishaku

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 26 §:n 2 momentin ja lukiolain 19 §:n 2 momentin mukaan hakumenettelystä on voimassa mitä siitä erikseen säädetään.

Hakumenettelystä ammatilliseen koulutukseen ja lukiokoulutukseen säädetään ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen yhteishakujärjestelmästä annetussa asetuksessa (1197/1998). Asetuksessa määritellään yhteishaun soveltamisala, yhteishaun tarkoitus, yhteishaun järjestämisvastuu ja yhteishakurekisteri.

Yhteishakujärjestelmä on keskitetty tietojärjestelmä, jonka avulla hakeudutaan koulutukseen, huolehditaan tarjolla olevan koulutuksen tiedottamisesta ja välitetään koulutuksen järjestäjille opiskelijaksi ottamista koskevat tiedot. Yhteishakujärjestelmällä myös tuetaan valitsematta jääneiden hakeutumista koulutukseen.

Ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen yhteishakurekisteriin talletetaan tarvittavat tiedot yhteishakujärjestelmän soveltamisalaan kuuluvasta koulutuksesta ja koulutukseen hakijoista.

Yhteishakujärjestelmää sovelletaan lähtökohtaisesti kaikkeen ammatilliseen peruskoulutukseen ja lukiokoulutukseen. Yhteishakujärjestelmää ei sovelleta asetuksen 1 §:n mukaan otettaessa opiskelijoita oppisopimuskoulutuksena järjestettävään ammatilliseen peruskoulutukseen. Opetusministeriö voi lisäksi päättää, miltä muilta osin yhteishaku-

järjestelmää ei tarvitse soveltaa otettaessa opiskelijoita ammatilliseen peruskoulutukseen tai lukiokoulutukseen. Yhteishaun ulkopuolella on tällä hetkellä mm. näyttötutkintona suoritettavaan ammatilliseen perustutkintoon valmistava koulutus, opetussuunnitelmaperusteinen koulutus, joka on tarkoitettu ensisijaisesti aikuisille, aikuisille tarkoitettu lukiokoulutus, ammattitutkintoon ja erikoisammattitutkintoon valmistava koulutus, tanssialan, musiikkialan ja liikunnanohjauksen perustutkintoon johtava koulutus, vieraskielinen koulutus, ammatillisten erityisoppilaitosten järjestämä koulutus sekä erilaiset ammatilliseen koulutukseen valmistavat koulutukset.

Toisen asteen koulutuksen yhteishaku toteutetaan kaksi kertaa vuodessa; kevään yhteishaussa haetaan elokuussa alkavaan koulutukseen ja syksyn yhteishaussa seuraavan vuoden tammikuussa alkavaan koulutukseen.

Lukiokoulutukseen ja ammatilliseen koulutukseen oli vuoden 2006 yhteishaussa 92 241 ensisijaista hakijaa, näistä lukiokoulutukseen haki 34 593 ja ammatilliseen koulutukseen 57 648 hakijaa. Ammatilliseen koulutukseen hakeneista oli yhteishaussa ylioppilaita 8 712 hakijaa. Syksyn 2006 yhteishaussa oli 2 735 hakijaa. Yhteishaun ulkopuolella olevan koulutuksen osalta ei ole saatavissa tarkkoja hakijatietoja. Yhteishaun ulkopuolella olevaan nuorten koulutukseen on hakijoita arviolta vuosittain muutama tuhat. Tutkintotavoitteisen aikuiskoulutuksen (osa lukiokoulutuksesta, näyttötutkintoon valmistava ammatillinen peruskoulutus, ammatti- ja erikoisammattitutkintoon valmistava koulutus, suuri osa oppisopimuskoulutuksesta) aloitti vuonna 2005 noin 75 000 opiskelijaa, hakeneiden osuus on kuitenkin selvästi suurempi.

Yhteishaussa on vuosittain mukana 160 ammatillisen koulutuksen järjestäjää (joilla 455 opetuspistettä), noin 460 lukion opetuspistettä sekä noin 1 000 peruskoulua (joissa 9. luokka) ja 200 lisäopetuksen järjestäjää.

2.3 Nykytilan arviointi

Vuoden 1999 alusta voimaan tullessa koulutuslainsäädännössä luovuttiin siitä, että oppilaitos instituutiona olisi sääntelyn kohde.

Voimassaolevassa lainsäädännössä sääntelyn kohteena on koulutus ja sen toteuttamisen edellytykset. Lainsäädännön näkökulman muutos lisäsi merkittävästi paikallista päätösvaltaa koulutuksessa. Koulutuksen järjestäjät päättävät opetusministeriön myöntämien koulutuksen järjestämislupien rajoissa koulutuksen järjestämisestä ja koulutustarjonnan kohdentamisesta. Koulutuksen järjestäjät päättävät myös opiskelijaksi ottamisesta sekä opiskelijavalinnan käytännön toteutuksesta.

Lääninhallitusten normiohjausta on kevennetty koulutuslainsäädännön uudistuksen yhteydessä. Lainsäädännön uudistuksen myötä lääninhallitusten aikaisemmin hoitamia koulutustarjontaan sekä hakuun ja opiskelijavalintaan liittyviä tehtäviä on siirtynyt opetusministeriölle ja koulutuksen järjestäjille.

Perusopetuksen päättöluokkalaisten ja perusopetuksen lisäopetuksen oppimäärää suorittavien henkilötietojen, koulutus- ja arvosanatietojen, hakutoivietietojen, pääsy- ja soveltuvuuskoetietojen, päättöarvostelutietojen ja valintatietojen kokoamisessa yhteishakuprosessiin tehdään monessa paikassa (kouluissa, lääninhallituksissa ja tallennusfirmoissa) manuaalista tietojen tallentamis- ja tarkistustyötä.

Lääninhallitusten yhteishakuun liittyviin tehtäviin sisältyy paljon erilaista hakulomakkeisiin liittyvää tarkistus-, tallennus- ja postitustyötä.

Sähköisen hakujärjestelmän käyttöönoton yhteydessä lääninhallituksista poistuvat manuaalisten hakemusten vastaanottamiseen, käsittelemiseen ja säilyttämiseen liittyvät tallennus-, tarkistus- ja postitustehtävät tarpeettomina. Sähköisessä hakujärjestelmässä voidaan oppilaitostiedot sekä päättöluokkalaisten ja lisäopetusta suorittavien henkilö-, osoite- ja arvosanatiedot siirtää levykkeiden ja paperilomakkeiden sijasta oppilashallintotietojärjestelmistä sähköisesti suoraan hakurekisteriin.

Ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen hakujärjestelmän uudistaminen ja sähköisten tiedonsiirtojärjestelmien kehittyminen mahdollistavat päällekkäisten tehtävien vähentämisen. Hakuun ja opiskelijavalintaan liittyvät tehtävät voidaan keskittää toimijoille, joille toimivaltaa on jo siirtynyt. Tämä selkeyttää koulutuksen järjestäjien roo-

lia hakuun ja opiskelijavalintaan liittyvissä kysymyksissä.

3 Ehdotetut muutokset

Sähköinen hakujärjestelmä laajennetaan kattamaan vuosina 2008—2009 myös yhteishaun ulkopuolinen muu toisen asteen koulutus. Opiskelijavalintarekisteristä ja ylioppilastutkintorekisteristä annetun lain 1 §:n 1 momentin 3 kohta esitetään tämän vuoksi muutettavaksi siten, että siinä säädetään ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen hakurekisteristä.

Sähköisen hakujärjestelmän käyttöön oton yhteydessä lääninhallituksista poistuvat manuaaliset hakemusten vastaanottamiseen, käsittelyyn ja säilyttämiseen liittyvät tallennus-, tarkistus- ja postitustehtävät. Lääninhallitusten alueelliset ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen yhteishakurekisterin pitoon liittyvät tehtävät lakkaavat. Lääninhallitusten yhteishakurekisterin pitoon ja hakemusten käsittelyyn liittyvät tehtävät eivät siirry opetuksen tai koulutuksen järjestäjien hoidettavaksi. Siltä osin kuin lääninhallitusten hoitamat yhteishakuun liittyvät tehtävät eivät käy uudessa sähköisessä hakujärjestelmässä tarpeettomiksi, Opetushallitus vastaisi tehtävien hoitamisesta.

Hakujärjestelmän uudistaminen muuttaa Opetushallituksen tehtäviä. Opetushallituksen opiskelijavalintarekisterin pitoon liittyvät tehtävät esitetään tämän vuoksi täsmennettäväksi laissa. Lakiin esitetään lisättäväksi uusi 1 a §, jossa säädetään rekisterinpitäjän tehtävistä.

Esityksen mukaan Opetushallitus toimii edelleen opiskelijavalintarekisterin rekisterinpitäjänä. Opetushallitus vastaa opiskelijavalintarekisterin tietojen kokoamisesta sekä hakujärjestelmien valtakunnallisesta toteutuksesta. Opetushallitus huolehtii myös koulutukseen hakemiseen ja opiskelijaksi ottamiseen liittyvästä yleisestä tiedottamisesta, ohjauksesta ja neuvonnasta. Siirtymävaiheen aikana paperihakemukset lähetettäisiin lääninhallitusten 18 yhteishakutoimiston sijasta Opetushallitukseen. Opetushallitus vastaisi näiden hakemusten tallentamisesta hakurekisteriin. Hakijan pyynnöstä Opetushallitus voisi muuttaa ja korjata hakemusta. Tavoit-

teena on, että hakijat voisivat itse korjata ja muuttaa hakemuksiaan. Tämä edellyttää kuitenkin vahvan tunnisteen käyttämistä.

Nettihakupalvelu ohjaa ja neuvoo hakijaa hakemusten täyttämässä ja tekemisessä. Ohjelma sisältää myös tarkistusohjelman, joka estää puutteellisten tai virheellisten hakemusten toimittamisen järjestelmään.

Koulutuksen järjestäjät ovat velvollisia toimittamaan opetushallintoviranomaisille niiden määräämät koulutuksen arvioinnin, kehittämisen, tilastoinnin ja seurannan edellyttämät tiedot. Sähköisessä hakujärjestelmässä koulutuksen järjestäjät tallentavat opiskelijaksi ottamiseen liittyvät tiedot ilman väliportaita sähköisesti suoraan hakurekisteriin. Tämän vuosi esitetään opiskelijavalintarekisteristä ja ylioppilastutkintorekisteristä annetun lain 1 §:n 2 momenttia muutettavaksi siten, että ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen järjestäjät osallistuisivat opiskelijavalintarekisterin pitoon ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen hakurekisterin osalta Opetushallituksen lukuun.

Muutosprosessi vaikuttaa hakuun liittyvään toimintakulttuuriin. Opetuksen ja koulutuksen järjestäjille uudistus merkitsee ennen kaikkea uudenlaista yhteistyötä ja toimintatapoja tieto- ja viestintätekniikkaa käyttäen. Sähköinen koulutustietojärjestelmä tarjoaa välineitä opiskelijaksi ottamista koskevaa päätöksentekoa varten sekä monipuolistaa opinto-ohjauksen mahdollisuuksia. Siirryttäessä sähköiseen tiedonvälitykseen tiedonkulku nopeutuu ja tietojen oikeellisuus paranee.

Sähköisessä hakujärjestelmässä voidaan oppilaitostiedot sekä päättöluokkalaisten ja lisäopetusta suorittavien henkilö-, osoite- ja arvosanatiedot siirtää levykkeiden ja paperilomakkeiden sijasta oppilashallintotietojärjestelmistä sähköisesti suoraan hakurekisteriin.

Ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen järjestäjät tiedottavat koulutustarjonnastaan ja ohjaavat ja neuvovat hakijoitaan sekä vastaanottavat, käsittelevät ja säilyttävät hakemukset muun kuin yhteishaun soveltamisalaan kuuluvan koulutuksen osalta, kuten nykyisinkin. Koulutuksen järjestäjät voivat uudessa hakujärjestelmässä siirtää koulutustarjontaansa sekä opiskelijaksi ottamisen perusteita koskevat tiedot omista tietojärjestel-

mistään sähköisesti suoraan hakurekisteriin. Koulutuksen järjestäjät saavat suoraan hakurekisteristä käyttöönsä opiskelijavalintoja koskevat tiedot.

Hakurekisterissä on ajantasainen opiskelijaksi ottamista koskeva tieto, jolloin vapaaksi jääneiden opiskelupaikkojen täyttäminen tehostuu ja toisaalta opiskelupaikkaa vaille jääneiden hakijoiden tiedonsaanti vapaista opiskelupaikoista paranee.

Lain 2 §:ssä säädetään opiskelijavalintarekisterin osarekistereiden käyttötarkoitukselta. 2 §:n 1 momentin 3 kohtaa esitetään muutettavaksi siten, että ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen hakurekisteriä käytetään valittaessa opiskelijoita myös ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (631/1998) tarkoitettuihin koulutuksiin ja tutkintoihin. Muutosesitys perustuu siihen, että hakurekisterin tietosisältö laajennetaan kattamaan myös yhteishaun ulkopuolella oleva muu toisen asteen koulutus.

2 §:n 2 momentin 2 kohtaa esitetään muutettavaksi siten, että opiskelijavalintarekisteriä käytetään myös opiskelupaikan vastaanottamisen ja opiskelijavalinnan seuraamiseen. Koulutuksen järjestäjät tallentavat opiskelupaikan vastaanottotiedot suoraan hakurekisteriin. Täten varmistetaan, että hakurekisterissä on aina ajantasainen tieto opiskelupaikan vastaanottamisesta. Näin edistetään hakijoiden sijoittumista koulutukseen ja toisaalta edistetään opiskelupaikkojen täyttöä ja käyttöä.

3 §:n 2 momenttia esitetään muutettavaksi siten, että ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen yhteishakurekisteri muutetaan ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen hakurekisteriksi, koska tarkoituksena on laajentaa rekisterin tietosisältö myös yhteishaun ulkopuolella olevaan koulutukseen.

Lain 4 § esitetään muutettavaksi siten, että säädöksessä mainittuja tietolähteitä ovat kuntien sijasta perus- ja lisäopetuksen järjestäjät, koska kyseistä opetusta voivat kuntien lisäksi järjestää myös rekisteröidyt yhteisöt ja säätiöt. Esitys vastaa nykytilannetta ja täsmentää sitä. Säädökseen esitetään lisättäväksi tietolähteeksi myös työvoimaviranomaiset. Opiskelijavalintarekisterin ylläpito edellyttää tietojen saamista kaikista korkeakoulututkintoon hakeneista. Yhden korkeakoulututkin-

toon johtavan opiskelijapaikan vastaanottamista koskevan säännöksen valvonnan toteuttamiseksi opiskelijavalintarekisterin pitäjän on saatava työvoimaviranomaisilta myös korkeakoulututkintoon johtavaan työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen valittujen tiedot.

4 Esityksen vaikutukset

Ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen hakujärjestelmän uudistaminen parantaa koulutustarjontaan, opiskelijaksi ottamisen perusteisiin ja hakeutumiseen liittyvää tiedotusta sekä tehostaa opiskelupaikkojen täyttöä ja edistää ohjausta etenkin perusopetuksessa. Esitetyllä lainmuutoksella voitaisiin vähentää hakuun ja opiskelijavalintoihin liittyvää toimintojen moniportaisuutta ja eri toimijoiden päällekkäistyötä sekä saavuttaa kustannussäästöjä. Esitetyllä muutoksella voitaisiin myös selkeyttää koulutuksen järjestäjien toimintaa ja tehtäviä haussa ja opiskelijaksi ottamisessa.

Ammatillisen ja lukiokoulutuksen hakujärjestelmään ja rekisterinpitoon kuuluvien tehtävien keskittämisellä Opetushallitukseen voidaan saavuttaa selkeitä toiminnallisia sekä taloudellisia etuja.

Hakemiseen liittyvään asiakaspalveluun ja järjestelmän toimintaan liittyvän ammattitaidon ylläpito ja kehittäminen on hakijoiden oikeusturvan ja järjestelmien toimivuuden vuoksi järkevää keskittää yhteen paikkaan. Kustannussäästöt ovat keskittämisessä selvät verrattuna siihen, että tehtävät hoidetaan hajautetusti. Työ voidaan hoitaa pienemmillä henkilöresursseilla.

Lääninhallituksissa käytettiin vuonna 2006 yhteishakuun liittyviin tehtäviin 16,6 henkilövuotta ja enimmillään ruuhka-aikoina yhteishaun tehtävissä oli yhteensä 26 henkilöä.

Opetushallituksessa käytettiin vuonna 2006 ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen yhteishakutehtäviin (koulutustarjonta, koulutusoppaat, tiedotus, tietojärjestelmät) seitsemän henkilövuotta.

Opetushallituksen koulutukseen hakuun ja opiskelijavalintarekisterin pitoon liittyvät tehtävät lisääntyisivät. Opetushallitus toimisi

edelleen opiskelijavalintarekisterin pitäjänä ja vastaisi opiskelijavalintarekisterin tietojen kokoamisesta, hakujärjestelmien valtakunnallisesta toteutuksesta, koulutukseen hakemiseen ja opiskelijaksi ottamiseen liittyvästä yleisestä tiedottamisesta, ohjauksesta ja neuvonnasta.

Lääninhallitukset osallistuvat siirtymävaiheessa Opetushallituksen lukuun ohjaus- ja neuvontapalveluiden hoitoon sekä koulutuksen järjestäjien ohjaamiseen ja kouluttamiseen.

Ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen yhteishaun toteutukseen arvioidaan tarvittavan nykyisen 23,6 henkilötyövuoden sijasta vuoden 2008 alusta yhteensä enintään 16 henkilötyövuotta, josta lääninhallitusten osuudeksi arvioidaan viisi henkilötyövuotta ja Opetushallituksen osuudeksi 11 henkilötyövuotta. Opetushallituksen osalta uudistuksen toteuttaminen edellyttää neljän henkilötyövuoden lisäämistä.

Uudistuksen toteuttaminen ei edellytä opetuksen eikä koulutuksen järjestäjien osalta henkilöstölisäyksiä. Tietoyhteiskunnan rakenteita on kartoitettu kattavasti perusopetuksen, ammatillisen koulutuksen ja lukio-koulutuksen osalta Opetushallituksen toimesta vuodesta 2000 lukien. Selvitysten mukaan laitekanta perusopetuksessa, ammatillisessa koulutuksessa ja lukiokoulutuksessa on hyvä. Tilastojen mukaan 97 %:lla perusopetuksen, ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen järjestäjistä on sähköisen hakujärjestelmän edellyttämät internetyhteydet. Tämän vuoksi arvioidaan, ettei uudistus merkittävästi lisää opetuksen eikä koulutuksen järjestäjien tietoliikennekustannuksia. Uudistus parantaa tuottavuutta ja palvelukykyä.

Ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen sähköiseen hakujärjestelmään siirtymisen tueksi ja toteutuksen varmistamiseksi on käynnistetty tukitoimenpiteet, jotka koostuvat koulutus- ja tiedotustoiminnasta sekä kehittämis- ja pilottihankkeista.

Opetusministeriö on osoittanut ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen sähköisen hakujärjestelmän toteuttamiseksi vuosina 2005—2007 yhteensä 1,6 M€:n määrärahan. Määrärahaa on käytetty opiskelijavalintarekisterin kehittämiseen, sähköisen hakupalvelun toteutukseen sekä tiedotukseen ja koulu-

tukseen. Opetusministeriö on rahoittanut vuosina 2004—2006 tietohallinto- ja tietoyhteiskuntahankkeita yleissivistävän koulutuksen osalta 14,8 M€:lla ja ammatillisen koulutuksen osalta 3,3 M€:lla. Suurimpia kohteita ovat olleet yleissivistävän koulutuksen verkko-yhteydet ja opetuskäyttöön tarkoitetut laitteet. Tietoyhteiskuntarahoja on käytettävissä vielä vuonna 2007. Opetusministeriö on lisäksi käyttänyt Euroopan aluekehitysrahaston ja Euroopan sosiaalirahaston kautta yhteensä 11,7 M€ hankkeisiin, joista valtaosa tietoyhteiskuntahankkeisiin. Opetustoimen henkilöstökoulutuksen määräraha (momentilla 29.30.22) on osoitettu vuonna 2007 ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen sähköiseen hakujärjestelmään ja sähköiseen asiointiin liittyvää koulutusta varten 450 000 €. Koulutus käynnistyy syksyllä 2007.

5 Asian valmistelu

Opetusministeriö asetti 7 päivänä helmikuuta 2005 työryhmän, jonka tehtävänä oli kehittää ammatillisen koulutuksen ja lukio-koulutuksen yhteishakujärjestelmää toimivammaksi koulutuksen järjestäjien palvelujärjestelmäksi. Työryhmän tehtävänä oli muun ohella luoda perusteet sähköisen hakujärjestelmän käyttöön ottamiseksi ammatillisessa koulutuksessa ja lukiokoulutuksessa. Työryhmän mukaan sähköisessä hakujärjestelmässä eri toimijoiden roolit ja tehtävät olisi arvioitava uudelleen. Läninhallitusten rooli yhteishaun toimijoina muuttuisi sähköisessä hakujärjestelmässä siten, että lääninhallitukset eivät enää vastaisi sähköisen hakujärjestelmän alueellisesta toteutuksesta. Läninhallitukset hoitaisivat työryhmän mukaan siirtymävaiheessa alueellista tiedottamista ja ohjaamista sekä erikseen sovittavia tukipalveluita.

Työministeriö myönsi opetusministeriölle 6 päivänä huhtikuuta 2005 hallituksen työllisyyden politiikkaohjelmaan varatusta vuoden 2005 talousarvion määrärahaa 700 000 euroa ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen yhteishaun kehittämishankkeeseen osana työllisyyden politiikkaohjelmaa.

Opetusministeriö käynnisti syksyllä 2005 kaksivaiheisen hankkeen ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen sähköisen hakua- ja koulutustietojärjestelmän kehittämiseksi. Hanketta varten asetettiin 26 päivänä huhtikuuta 2006 laajapohjaiset ohjaus- ja projekti-ryhmät. Ohjausryhmässä ovat mukana Etelä-Suomen lääninhallituksen, Suomen Kuntaliiton, työministeriön, Ammatillisten oppilaitosten rehtoriliitto ry:n Koulutuksen järjestäjien yhdistys ry:n, Opetusalan ammattijärjestö ry:n, opiskelijajärjestöjen, Opetushallituksen ja opetusministeriön edustajat sekä koulutuksen järjestäjien edustajia. Ohjausryhmässä on käsitelty eri toimijoiden roolia ja tehtäviä sähköisessä hakujärjestelmässä.

Hallituksen esitys on valmisteltu opetusministeriössä virkamiestyönä.

Esityksestä on neuvoteltu Suomen Kuntaliiton kanssa.

6 Tarkemmat säännökset

Ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen yhteishakujärjestelmästä annettu asetus kumottaisiin lainmuutoksen johdosta ja annettaisiin uusi valtioneuvoston asetus ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen hakujärjestelmästä.

7 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu. Lakia sovellettaisiin ensimmäisen kerran haettaessa ammatilliseen koulutukseen ja lukiokoulutuksen lukuvuonna 2008—2009 alkavaa koulutusta varten.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

opiskelijavalintarekisteristä ja ylioppilastutkintorekisteristä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan opiskelijavalintarekisteristä ja ylioppilastutkintorekisteristä 18 päivänä joulukuuta 1998 annetun lain (1058/1998) 1 §:n 1 momentin 3 kohta ja 2 momentti, 2 §:n 1 momentin 3 kohta ja 2 momentin 2 kohta, 3 §:n 2 momentti ja 4 §:n 1 momentti, sellaisena kuin niistä on 1 §:n 2 momentti laissa 547/2002, sekä
lisätään uusi 1 a § seuraavasti:

1 §

Rekisteri ja rekisterinpitäjä

Opiskelijavalintarekisteriin kuuluvat:

3) ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen hakurekisteri.

Opiskelijavalintarekisteriä ylläpitää opetushallitus. Lisäksi ammattikorkeakoulut osallistuvat rekisterinpitoon 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun sekä ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen järjestäjät 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetun osarekisterin osalta opetushallituksen lukuun.

1 a §

Rekisterinpitäjän tehtävät

Opetushallitus vastaa opiskelijavalintarekisterin tietojen kokoamisesta ja hakujärjestelmien valtakunnallisesta toteutuksesta sekä koulutukseen hakemiseen ja opiskelijaksi ottamiseen liittyvästä yleisestä tiedottamisesta, ohjauksesta ja neuvonnasta.

Rekisterinpitäjän tehtävistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

2 §

Käyttötarkoitus

Opiskelijavalintarekisterin osarekistereitä käytetään:

3) ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen hakurekisteriä valittaessa opiskelijoita ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (630/1998), lukiolaissa (629/1998 ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (631/1998) tarkoitettuihin koulutuksiin ja tutkintoihin.

Opiskelijavalintarekisteriä käytetään seuraaviin toimintoihin:

2) koulutukseen hakeutumisen, opiskelijavalinnan ja opiskelupaikan vastaanottamisen järjestämiseen, johon kuuluvat myös yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen opiskelijavalinnassa yhden korkeakoulututkintoon johtavan opiskelijapaikan vastaanottamista koskevat järjestelyt, sekä hakeutumisen ja opiskelijavalinnan seuraamiseen;

3 §

Tietosisältö

Ammattikorkeakoulujen yhteishakurekisteriin ja ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen hakurekisteriin voidaan tallettaa 1 momentissa lueteltujen tietojen lisäksi hakijan ilmoituksen mukaisina ammatinvalintaan vaikuttavat terveystiedot sekä tiedot työokemuksesta ja harrastustoiminnasta. Nämä tiedot pyydetään ilmoittamaan ja talletetaan vain silloin, kun niillä on merkitystä opiskelijoiden valinnassa.

4 §

Tietolähteet

Opiskelijavalintarekisterin pitäjällä on oikeus koulutukseen hakevan henkilön ilmoittamien tietojen lisäksi salassapitosäännösten estämättä saada 3 §:n 1 ja 3 momentissa tarkoitettuja tietoja ylioppilastutkintorekisteristä, Väestörekisterikeskukselta, työvoimaviranomaisilta, perus- ja lisäopetuksen järjestäjiltä, yliopistoilta, ammattikorkeakouluilta, ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen järjestäjiltä sekä kahden tai useamman

yliopiston yhteisistä rekistereistä, jotka on muodostettu opiskelijoiden valintaa varten.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tätä lakia sovelletaan ammatilliseen koulutukseen ja lukiokoulutukseen hakuun ensimmäisen kerran lukuvuonna 2008—2009 alkavaa koulutusta varten.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 15 päivänä kesäkuuta 2007

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Opetusministeri *Sari Sarkomaa*

*Liite
Rinnakkaisteksti*

Laki

opiskelijavalintarekisteristä ja ylioppilastutkintorekisteristä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan opiskelijavalintarekisteristä ja ylioppilastutkintorekisteristä 18 päivänä joulukuuta 1998 annetun lain (1058/1998) 1 §:n 1 momentin 3 kohta ja 2 momentti, 2 §:n 1 momentin 3 kohta ja 2 momentin 2 kohta, 3 §:n 2 momentti ja 4 §:n 1 momentti, sellaisena kuin niistä on 1 §:n 2 momentti laissa 547/2002, sekä
lisätään uusi 1 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

1 §

Rekisteri ja rekisterinpitäjä

Opiskelijavalintarekisteriin kuuluvat:

3) ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen *yhteishakurekisteri*.

Opiskelijavalintarekisteriä ylläpitää opetushallitus. Lisäksi ammattikorkeakoulut osallistuvat rekisterinpitoon 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun ja lääninhallitukset 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetun osarekisterin osalta opetushallituksen lukuun.

Ehdotus

1 §

Rekisteri ja rekisterinpitäjä

Opiskelijavalintarekisteriin kuuluvat:

3) ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen *hakurekisteri*.

Opiskelijavalintarekisteriä ylläpitää opetushallitus. Lisäksi ammattikorkeakoulut osallistuvat rekisterinpitoon 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun *sekä ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen järjestäjät* 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetun osarekisterin osalta opetushallituksen lukuun.

1 a §

Rekisterinpitäjän tehtävät

Opetushallitus vastaa opiskelijavalintarekisterin tietojen kokoamisesta ja hakujärjestelmien valtakunnallisesta toteutuksesta sekä koulutukseen hakemiseen ja opiskelijaksi ottamiseen liittyvästä yleisestä tiedottamisesta, ohjauksesta ja neuvonnasta.

Rekisterinpitäjän tehtävistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

2 §

Käyttötarkoitus

Opiskelijavalintarekisterin osarekistereitä käytetään:

3) ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen yhteishakurekisteriä valittaessa opiskelijoita ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (630/1998) ja lukiolaissa (629/1998) tarkoitettuihin koulutuksiin.

Opiskelijavalintarekisteriä käytetään seuraaviin toimintoihin:

2) koulutukseen hakeutumisen ja opiskelijavalinnan järjestämiseen, johon yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen opiskelijavalinnassa kuuluvat myös yhden korkeakoulututkintoon johtavan opiskelijapaikan vastaanottamista koskevat järjestelyt, sekä hakeutumisen ja valinnan seurantaan;

3 §

Tietosisältö

Ammattikorkeakoulujen yhteishakurekisteriin ja ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen yhteishakurekisteriin voidaan tallettaa 1 momentissa lueteltujen tietojen lisäksi hakijan ilmoituksen mukaisina ammatinvalintaan vaikuttavat terveystiedot sekä tiedot työkokemuksesta ja harrastustoiminnasta. Nämä tiedot pyydetään ilmoittamaan ja talletetaan vain silloin, kun niillä on merkitystä opiskelijoiden valinnassa.

4 §

Tietolähteet

Opiskelijavalintarekisterin pitäjällä on oikeus koulutukseen hakevan henkilön ilmoit-

2 §

Käyttötarkoitus

Opiskelijavalintarekisterin osarekistereitä käytetään:

3) ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen hakurekisteriä valittaessa opiskelijoita ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (630/1998), lukiolaissa (629/1998 ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (631/1998) tarkoitettuihin koulutuksiin ja tutkintoihin.

Opiskelijavalintarekisteriä käytetään seuraaviin toimintoihin:

2) koulutukseen hakeutumisen, opiskelijavalinnan ja opiskelupaikan vastaanottamisen järjestämiseen, johon kuuluvat myös yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen opiskelijavalinnassa yhden korkeakoulututkintoon johtavan opiskelijapaikan vastaanottamista koskevat järjestelyt, sekä hakeutumisen ja opiskelijavalinnan seuraamiseen;

3 §

Tietosisältö

Ammattikorkeakoulujen yhteishakurekisteriin ja ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen hakurekisteriin voidaan tallettaa 1 momentissa lueteltujen tietojen lisäksi hakijan ilmoituksen mukaisina ammatinvalintaan vaikuttavat terveystiedot sekä tiedot työkokemuksesta ja harrastustoiminnasta. Nämä tiedot pyydetään ilmoittamaan ja talletetaan vain silloin, kun niillä on merkitystä opiskelijoiden valinnassa.

4 §

Tietolähteet

Opiskelijavalintarekisterin pitäjällä on oikeus koulutukseen hakevan henkilön ilmoit-

tamien tietojen lisäksi salassapitosäännösten estämättä saada 3 §:n 1 ja 3 momentissa tarkoitettuja tietoja ylioppilastutkintorekisteristä, väestörekisterikeskukselta, kunnilta, yliopistoilta, ammattikorkeakouluilta, ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen järjestäjiltä sekä kahden tai useamman yliopiston yhteisistä rekistereistä, jotka on muodostettu opiskelijoiden valintaa varten.

tamien tietojen lisäksi salassapitosäännösten estämättä saada 3 §:n 1 ja 3 momentissa tarkoitettuja tietoja ylioppilastutkintorekisteristä, Väestörekisterikeskukselta, työvoimaviranomaisilta, perus- ja lisäopetuksen järjestäjiltä, yliopistoilta, ammattikorkeakouluilta, ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen järjestäjiltä sekä kahden tai useamman yliopiston yhteisistä rekistereistä, jotka on muodostettu opiskelijoiden valintaa varten.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tätä lakia sovelletaan ammatilliseen koulutukseen ja lukiokoulutukseen hakuun ensimmäisen kerran lukuvuonna 2008—2009 alkavaa koulutusta varten.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.
